

Duitschland heeft nu zijn Ahlwardt, zijn Stöcker, zijn Hammerstein, zijn Kotze-Schrader-zaak, zijn von Tausch... Frankrijk heeft het niets meer te benijden en zelfs de bedaarde pers te Parijs heeft gejuicht en den last van Panama, Arton en Cornelius Herz lichter voelen worden. Toch is er eenig verschil. De mannen die kort te voren en nu in Duitschland aan het roer stonden: Caprivi, Hohenlohe, von Marschall kunnen met opgeheven hoofd hun weg vervolgen. In Frankrijk bleef behalve De Lesseps, een Rouvier, een Floquet zelfs, niet onaangetast. In Duitschland moge men de ware schuldigen ook nu nog niet kennen — men weet er in wier handen de eer van den Staat veilig is geweest en is gebleven. De Republiek twijfelt nog steeds.

In Rusland — een strafproces. Zij gloeit nog rood in het uitdoovende jaar: Mei, de maand van de Russische kroning, en van de ramp op het Chodynskoje Pola. De Russen gedenken hun dooden ieder halfjaar. Zoo werd ook nu het doodenveld bij Moskou door duizenden bezocht en geen wonder, dat daar een kreet geslaakt of een hand dreigend geheven werd bij de herinnering aan Mei. De studenten van Moskou — dat eigenaardige leerende proletariaat, dat proletariaat blijft al dient het de wetenschap en dat het donkere land verlicht, al blijft het proletariër — waren te luidruchtig. Laat ze roepen, zou men zeggen, en hun stemmen zullen weggalmen in de onmetelijkheid van de Moskousche velden. Maar zij werden gevangen genomen en opgesloten, en nu galmen hun stemmen over de heele wereld.

Er werden er — lijkt het geen paskwil? — elf-honderd en zooveel gearresteerd en zes-honderd en zooveel schuldig bevonden. De misdaad was: het zenden van geld aan werkstakers, het uiten van oproerige taal en het verspreiden van oproerige geschriften. Zij waren schuldig in drie klassen: erg, vrij erg en niet erg. De straffen waren licht; verbanning van de academie was de zwaarste. Maar dat is ook het barbaarsche niet in dit proces, de straf. Het barbaarsche is, dat de omgeving die menschen dwingt, onweerstaanbaar, tot het slaken van oproerige kreten en dat diezelfde omgeving hen straft, als zij ze geslaakt hebben. Ik weet wel dat dit niet alleen in Rusland zoo is. Maar het is daar veel erger dan elders en veel meer dan elders worden daar getroffen s c h u l d e l o o z e n, neen dragers van het licht der wetenschap en der verzoening.

Er ligt altijd zoo iets hard in zulk een collectieve veroordeeling. Zij wekt verzet. Zij dringt de gedachte op: het kán niet dat die allen gelijk gestraft moeten worden voor éénzelfde misdrijf. Zij doet denken aan de domme wreedheid van een vinkennet. Zij schijnt uitgesproken door een Gerechtigheid, niet slechts met den blinddoek voor maar met de ooren dichtgestopt.

Zoo is het ook met dat vierde strafgeding te Barcelona. Ik gevoel zeer weinig voor anarchisten „door de daad”. Al de rampen van hereditieit, opvoeding, maatschappelijke misplaatstheid die hen maakten tot rampzalige dweepers, kunnen mij niet verschoonbaar, nauwelijks verklaarbaar maken het woeste